

Batagaa kaj sanbandi Eberewey se

Citaaboo fahamandiroo

Batagaa woo mana hantumandi kala dumoo kaj se i ga nee Ebere, Izirayel borey maa foo no. I ga nee i se mo Alyahuudu. Boraa kaj na batagaa woo hantum, sohō ir si maapoo bay. Boraa kaj n'a hantum ga Alyahuudey aşariyaa bay.

Alyahuudey kar naanar Isa, kar goo gurzugay ra, ngi no batagaa woo hantumkaa ga biney daj k'i hoyr i ma duumi Isa naanaa ga. I masi hanga Alyahuudey alaadawey, a si haya kul hanse. A g'i cebe mo kaj Isa bisa almalaykey, a bisa annabey, a bisa sargari juwalkey jineborey, Isa ti sargari juwalkaw beeroo kaj na sargari follokaa tee kaj ga wasa alwaatey kul se. A n'i bayrandi kaj i ma gaabandi ba nda i ga zarabi, i ma Ibrahima nda Irkoy ganakaw beerey jerey guna ka tee.

Irkoy na nga Iz'aroо ka şelaј ir se

1 ¹ Cee booboo nda taka booboo, waati jinaa Irkoy şelaј ir baabey se annabey bande,
2 ² amma zaarey din kaj ti zaari korawey, a şelaј ir se nda ³*Iz'aroо kaj a n'a kayandi a ma tee haya kul tubukaa. Nga mo nda a na adujnawey tee. ³Iz'aroо din man'ti kala Irkoy daržaa nereyanoo, nga ti hayaa kaj ti Irkoy zaati. A ga haya kul dii nda nga şenni gaabantaa. Waatoo kaj a na adamizey henanandi ngi zunubey ra ka ben, a goro Koy Jerantaa kabe gumaa ga beene nongey ra.

Irkoy Iz'aroо bisa almalaykey

⁴*Iz'aroо bisa almalaykey sanda takaa kaj nda a duu maa kaj bisa ngi waney.
⁵Koyne mo almalaykey ra, may se Irkoy bay ka nee:

«Ay Iz'aroо ti ni,
agay ka ni hay hō»^a?

A mana bay ka nee mo:

«Agay, ay ga tee a se baaba,
nga, a ga tee ya ne iz'aru.»^b?

⁶ Amma waati kaj a ga nga Iz'aru jinaa sanba adujyna ra koyne^c, a ga nee:
«Irkoy almalaykey kul ma sujudu a se.»^d

⁷ Almalaykey here a nee:

«A ga hewoo tee nga dontokey,
a ga nuune deenewey tee nga goykey.»^e

⁸ Amma Iz'aroо here a nee:

«Ya Irkoy, ni kokoy gorodogoo ga cindi abada hala abada,
ni kokoytaraa goboo man'ti kala şerretaray gobu.

⁹ Şerretaray no ma kan ma ne, n'ga konna ifutu.

Woo se Irkoy, ni Koyoo na ni yon nda jaali jii,
ka baa ni ka bisa ni hangasiney.»^f

¹⁰ Irkoy nee koyne:

^a1.5 Zabur 2.7.

^b1.5 Samiyel 2to 7.14.

^c1.6 Amma waati kaj a ga nga Iz'aru jinaa sanba adujyna ra koyne, Grek şenni ra, almaganaa faa ti Amma waati kaj a ga kaa ka nga Iz'aru jinaa sanba adujyna ra koyne.

^d1.6 Alhukumoo 32.43; Zabur 97.7.

^e1.7 Zabur 104.4.

^f1.8-9 Zabur 45.7-8.

«Ni ir Koyoo ka laboo daaru za šintinoo ga,
beenaa man’ti kala ni kabe teegoyoo.

¹¹ Ngi, i ga kaa ka dere, amma ni, n’ga cindi.
I kul ga žen sanda bankaaray.

¹² N’g’i taabu sanda darbay.
I ga barmayandi sanda bankaaray.
Amma ni, n’ga cindi taka follokaa ga,
ni jiirey si ben.»^g

¹³ Almalaykey ra, may se Irkoy bay ka nee:

«Goro ay kabe gumaa here,
hala waati kaŋ ra ay na ni iberey tee ni cee-jisidogoo»^h?

¹⁴ Almalaykey, man’ti hundiyaj no kaŋ ga goy Irkoy se wala? Man’ti i nka sanbandi
hala i ma goy borey se kaŋ na hallasiyan tubu wala?

---

^g1.10–12 Zabur 102.26–28.

^h1.13 Zabur 110.1.

Ir masi hallasiyan beeroo yala

2¹ Woo maaganda se ir ga hima ka hanse ka hawa hayey kaj ir maar'ey ga hala ir masi fondaanaj. ² Šennoo kaj almalaykey bay k'a har garandi cimi. Nda hooyan kul nda maayan janjay kul duu ngi zukandoo kaj nda i ga hima, ³ de ir, taka foo nda ir si zukandi nda ir na hallasiyan beeroo woo yala kaj ir Koyoo jin k'a har, borey kaj maar'a n'a tabatandi ir se? ⁴ Irkoy na seedetaray tee i ga nda tammaasayaŋ, nda almunkaryan, nda kayfi dumi-dumiyaj nda nooyaney kaj *Hundi Henanantaa g'i zamna ka sawa nda nga ibaayoo.ⁱ

Boro follokaa kaj ga hallasiyan noo

⁵ Adunja kaj goo kaa kaj ga ir goo ma šelaŋ, Irkoy man'a yeeti almalaykey hinoo cire. ⁶ Amma boro foo na seedetaray tee nongu foo ra ka nee:

«Macin ti boro hala ni, Irkoy ma hongu a?

Adamize ti macin hala ma huga nda a?

⁷ Waati kayna ra almalaykey bisa a^j.

N'na darža nda beeray tee a se boŋkoyni fuula.

⁸ N'na haya kul daŋ cewey cire.»^k

Sohō kaj Irkoy na haya kul daŋ a cire, a mana haya kul naŋ kaj sii a cire. Sohō da ir si dii kaj haya kul sii kala a cire. ⁹ Amma ir ga dii Isa, waati kayna ra almalaykey bisa a^l hala Irkoy albarkaa ra a ma buuyan taba adamizey kul se, sohō ir dii kaj darža nda beeray kokoy fuula goo boŋoo ra buuyanoo zaraboo kaj a n'a zaa maaganda se.

¹⁰ A ga hima boraa kaj na haya kul taka, koyne mo hayaa kul mana takandi kala a se, a na iz'aru boobo ka koy daržaa ra. Irkoy na Isa zarabey k'a tee boro timmante. Woo ka kate a ma tee ngi hallasiroo koyoo. ¹¹ Boraa kaj ga borey jisi jere ga Irkoy se nda borey kajjisandi jere ga Irkoy se kul mana hun kala boro folloku ga. Woo se a si haw ka nee i se nga armey. ¹² A nee Irkoy se:

«Ay ga ni maajnoo har ag'armey se,
ay ga don ka ni saabu margaroo game.»^m

¹³ A nee koyne:

«Agay, ay g'ay naanaa daŋ Irkoy ra.»ⁿ

A nee mo:

«Agay ne, agay nda zankey kaj Irkoy n'i noo ya ne.»^p

¹⁴ Taka kaj nda zankey goo nda gaaham nda kuri, Isa tee sanda ngi, hala a ma nga buuyanoo ka boraa kaj kone buuyan gaaboo goo tee yaada, maanaa Ibilisi. ¹⁵ De mo a ma borey feeri kaj buuyan hunburay maaganda se ngi hunaroo kul i goo bajjnataray ra, ¹⁶ zama šikka sii a mana kaa ka almalaykey gaa, Ibirahima hayroo no a kaa k'a gaa. ¹⁷ Woo maaganda se haya kul here a ga hima ka hima nda nga armey hala a ma tee ngi *sargari juwalkey jineboraa kaj ga hinna a ga laadir Irkoy goyoo ra ka jamaa zunubey tuusu. ¹⁸ Zama Isa hunday zarabi, a siyandi, woo se a ga hin ka borey kaj goo ma siyandi faaba.

ⁱ2.4 Marku 16.17–20; Teegoyey 5.12.

^j2.7 Waati kayna ra almalaykey bisa a, Grek šenni ra, almaganaa faa ti Haya kayna nda almalaykey bisa a.

^k2.8 Zabur 8.5–7.

^l2.9 Sorro 7to.

^m2.12 Zabur 22.23.

ⁿ2.13 Ezayi 8.17.

^p2.13 Ezayi 8.18.

Isa bisa Musa

3 ¹Woo maaganda se, ag'arma henanantey kaj goo nda baa ciyayanoo ra kaj hun beenaa ra, wa Isa guna kaj tee diyaw a tee *sargari juwalkey jineboro ir naanaa fondaan kaj ir g'a har ra. ²Isa ga laadir boraa here kaj n'a gorandi goyoo ra, sanda takaa kaj Musa na tee Irkoy *hugoo [kul] goyoo ra. ³Isa duu darža ka bisa Musa, sanda takaa kaj nda hugu cinakaw goo nda beeray ka bisa hugoo. ⁴Hugu kul, boro k'a cin, amma haya kul cinakaa man'ti kala Irkoy. ⁵Musa man'ti kala goykaw, a tee laadirante Irkoy hugoo ra, hala hayaa kaj ga kaa ka harandi, a ma nga seedetaraa too. ⁶Amma *Almasihu man'ti kala Irkoy *Iz'aroo, a tee laadirante ka Irkoy hugoo juwal. Ir ti nga hugoo nda ir ga naanaa nda naataa kaj nda ir ga fooma dii ka boori.

Hunanzamoo kajjisandi Irkoy borey se

⁷ Woo maaganda se, sanda takaa kaj nda *Hundi Henanantaa ga nee:

«Hō, nda war maa Irkoy jindoo,

⁸ war masi war biney šendandi sanda tureyanoo waati,

siiyanoo zaaroo hane saajoo

⁹ kaj ra war baabey n'ay sii k'ay guna,

i dii ay teegoyey ¹⁰jiiri woytaaci (40).

Woo maaganda se ay futu zamanoo din borey ga.

Ay nee: «Biney dere waati kul,

i s'ay fondawey bay..»

¹¹ Ay futuyanoo ra ay žee ka nee: «Abada i si huru ay hunanzamoo ra!»⁹

¹² Ag'armey, wa war boj hawgay, boro kul war ra masi bara nda bine futu nda naanay jaajay ka Irkoy hunantaa nan. ¹³Wa cere kunahennay zaari kul, kullihinne ir goo waatoo woo ra kaj se i ga nee «hō», boro kul war ra masi binešenday ka naaj zunubu ma nga darga. ¹⁴Zama ir mana tee kala *Almasihu hangasineyan, nda a gar ir gaabu ir šintinoo naanaa ga hala benantaa ga. ¹⁵*Citaaboo nee:

«Hō, nda war maa Irkoy jindoo,

war masi war biney šendandi sanda tureyanoo waati.»⁰

¹⁶ May ti borey kaj ture Irkoy meešennoo maayanoo banda ga? Man'ti borey kul no kaj Musa n'i fattandi Misira wala? ¹⁷Mayyañ ga Irkoy futu jiiri woytaaci (40)? Man'ti borey no kaj na zunubu tee, de kunturey kaj ka buu saajoo ra wala?

¹⁸ Mayyañ ga a goo kaj a žee kar i si huru nga hunanzamoo ra? Man'ti borey kaj mana harajer a se ga a goo wala? ¹⁹Ir dii kaj i mana hin ka huru hunanzamoo ra ngi naanay jaajaa maaganda se.

---

⁹3.7–11 Zabur 95.7–11.

⁰3.15 Zabur 95.7–8.

4¹ Irkoy na allaahidu zaa kaj ir ga huru nga hunanzamoo ra, ir ma hawgay war ra boro masi goro kaj mana huru a ra. ² Zama ir mo, ir maa *Alhabar Boryaa sanda borey din. Amma šennoo kaj i maar'a mana baffoo hans'i se, zama i mana hanga borey kaj na hajajer bande ka naanaa dii. ³ Ir kaj naanay, ir ga huru hunanzamoo ra kaj Irkoy n'a har ka nee:

«Ay futuyanoo ra ay žee ka nee:

«Abada i si huru ay hunanzamoo ra»»^p,

ba kaj se goyey teendi ka ben za adujna daaaruroo ga. ⁴ Zama *Citaaboo nongu foo ra a harandi jirbi iyyantoo ga ka nee: «Jirbi iyyantoo din hane Irkoy hunanzam nga goyey kul kaj a n'i tee ra.»^r ⁵ Koyne mo Citaaboo nongoo din kaj ir n'a har ra Irkoy nee: «Abada i si huru ay hunanzamoo ra!»^s ⁶ Boro jinawey kaj maa Alhabar Boryaa mana huru hunanzamoo ra ngi hajajer jaļaa maaganda se. Amma hala sohō fondo goo boro fooyaj se ka huru. ⁷ Woo maaganda se Irkoy yee ka zaari foo kayandi kaj ti «hō». Waati gaya banda ga, a na Dawda ka šelaļ ir se, sanda takaa kaj nda a harandi ka bisa, a nee:

«Hō, nda war maa Irkoy jindoo,
war masi war biney šendandi.»^š

⁸ Aywa, nda a gar Žozuwe nk'i daj hunanzamoo ra, Irkoy si šelaļ hunanzamzaari foo ga koyne. ⁹ Adiši, takaa kaj nda Irkoy hunanzam jirbi iyyantoo hane, hunanzamoo din dumoo ka cindi Irkoy jamaa se. ¹⁰ Boro kaj huru Irkoy hunanzamoo ra, boraa mo hunanzam nga bon teegoyey ra, sanda takaa kaj nda Irkoy hunanzam nga waney ra.

¹¹ Woo maaganda se ir ma gaabandi ka huru hunanzamoo woo ra, hala boro kul masi jaļ ka huru sanda borey kaj mana hajajer cine. ¹² Irkoy meešennoo ga huna, a goo nda gaabi. A kan nda takuba kaj goo nda mee hinka. A ga koy hala a ma bine nda hundi fay, ka dobu nda londi fay. A ga dii bine honguyanoo nda nga anniya. ¹³ Takahaya sii no kaj ga tugu a se, mojey cire hayey kul goo gaa koonu, i ga kaaray. Nga jine ir ga hima ka kay.

Isa ti sargari juwalkey jineboraa

¹⁴ Sohō kaj *sargari juwalkey jineboro beeri goo ir bande kaj ti Isa, Irkoy *Iz'arоo kaj na beenawey kottu ka bisa, ir ma gaabu ir naanaa haryanoo ga. ¹⁵ Zama man'ti sargari juwalkey jineboro bara ir se kaj si hin k'ir faaba ir luufuyaney ra. A siyandi sanda ir takaa, haya kul here, amma a mana zunubu tee. ¹⁶ Adiši, ir ma man nda naanay Irkoy kokoy gorodoo *anneemantaa hala ir ma duu tamalla nda anneema ka duu faabari waatoo ra kaj ir ga muraadu a.

^p4.3 Zabur 95.11.

^r4.4 Šintinoo 2.2.

^s4.5 Zabur 95.11.

^š4.7 Zabur 95.7–8.

5 ¹*Sargari juwalkey jineboro kul kañ zandi adamizey ra goyoo mana gorandi kala adamizey se Irkoy goyoo here, hala a ma hayey kañ nondi nda sargarey kaa kañ ga zunubu yaafa. ²A ga faham borey se kañ si haya bay de i dere, zama nga hunday man'ti kala adamize de. ³Haya kañ se adamize de no, woo se a ga hima ka sargari kaa nga boñ zunubey se, takaa din da a m'a kaa jamaa waney se. ⁴Boro kul si hin ka nga boñ noo beeraa woo, Irkoy no ma boro cee k'a noo a se, sanda Haruna takaa. ⁵Takaa din da *Almasihu mo mana nga boñ noo darža ka tee sargari juwalkey jineboro. Amma a duu daržaa boraan do kañ šelaj a se ka nee:

«Ay *Iz'aroo ti ni,
agay ka ni hay hõ.»^t

⁶*Citaaboo nongu foo mo ra a nee:
«Sargari juwalkaw ti ni hala abada
sanda Melšizedek takaa.»^u

⁷ Waatoo kañ Isa goo laboo ga, a na Irkoy ḥaaray kañ ga hin k'a hallasi buuyan ra, a n'a suurandi hala nongu kañ ra a hēe ka jinde jer ka hanse ka kaati. Irkoy n'a yakubar, zama a nka Irkoy gana. ⁸Ba kañ se Irkoy Iz'aroo no, nga zarabey ra a na Irkoy jindoo hanjajeryanoo denden. ⁹Waatoo kañ a tee timmante, borey kul kañ ga hanjajer a se, a tee i se hallasiyan abadante nookaw. ¹⁰Irkoy n'a tee sargari juwalkey jineboro sanda Melšizedek takaa.

Ir ma hawgay ir masi dumaa bere Irkoy se

¹¹ Haya boobo goo no kañ ir ga baa ir m'a har war se woo ga, amma hayayañ no kañ ngi maanaa ga šendi war se, zama war tee fuyyanteyaañ kañ si cahā ka faham. ¹²Sohō hima ka gar war tee alfa, amma war ga too cawandikaw ga koyne kañ ma war cawandi Irkoy meešennoo harfu jinawey. Waa ga war ga too, war si hin ka ḥaayan šenda ḥaa. ¹³Zama boro kul kañ ga waa nan si hin ka šerretaray hayey kaa cere ra, zanka no. ¹⁴Amma ḥaayan šendaa man'ti kala borey kañ nin wane, borey kañ lakkaley ga hin ka ihenna nda ilaala kaa cere ra, zama i doona a.

---

^t5.5 Zabur 2.7.

^u5.6 Zabur 110.4.

6 ¹Woo maaganda se ir masi kay *Almasihu cawayanoo haya jinawey ga, ir ma koy jine ka timme, bila nda ir ma yee kate ka hayey gorandi za šintinoo ga kaj ti: ka *tuubi teegoyey ra kaj ga kate boro ma buu, nda ka naanay daŋ Irkoy ra, ²nda cawandiyanoo kaj ga šelaŋ *batizeyan^w ga, nda ka kabe fur borey ga Irkoy maapoo ga, nda bukawey tunyanoo, nda ciiti abadantaa. ³Woo no ir ga kaa k'a tee nda Irkoy yadda.

⁴Borey kaj waati foo lakkaley feeri, i na beenaa nooyanoo taba, i duu *Hundi Henanantaa sanda takaa kaj nda boroyaŋ duu a, ⁵i na Irkoy meešenni hennaa taba, i na zamanoo kaj goo kaa gaabey taba, ⁶amma woo kul, i na fondaŋ naj, a si hin ka tee i ma bere ka yee ka tuubi koyne, zama Irkoy *Iz'arоo no i g'a *kanji taaga ngi boŋ se k'a haawandi borey jine.

⁷Labu kaj ga ncirni ga kara cee booboo, de a ga dumari nafanteyan hay borey se kaj g'a beeri, Irkoy ga albarka daŋ laboo din ra. ⁸Amma nda a ga karji nda ngorfu hay, a sii nda nafaw, a mana mooru laaliyan, de nga kokoroo ti a ma tonandi.

⁹Haya kaj ti war, ay baakey, ba kaj se ir ga šennoo woo dumoo har, ir ga naanay ka bay kaj war goo fondo hennaa ga kaj ti hallasiyan fondaŋ. ¹⁰Irkoy man'ti boro kaj si šerre, a si dirna war goyoo nda bajoo kaj war n'a tee a se ka nga boro henanantey alhaadimay, de mo war g'i alhaadimay hala hō. ¹¹Ir ga boonay war affoo kul ma nga gaabandiyano cebe hala benantaa ga sanda takaa woo, hala war naataa kul ma hakiika. ¹²Hala war masi duu ka fuyye, amma war ma borey denden kaj naanay, i suuri, de i duu tuboo kaj allaahidoo zandi i se.

Irkoy allaahidu naanayantaa

¹³Waatoo kaj Irkoy na allaahidu zaa Ibirahima se, a žee nda nga boŋ maapoo, zama boro sii no kaj bisa a kaj nda a ga hin ka žee. ¹⁴A nee: «Šikka sii ay ga albarka booboo daŋ ni ra, ay ga hanse ka ni boobandi.»^y ¹⁵Takaa woo nda Ibirahima suuri, de a duu haya kaj allaahidoo zandi a se. ¹⁶Borey si žee nda kala borey kaj bisa ey, žeeyanoo no ma ngi šennoo gorandi ka kakaw kul benandi. ¹⁷Takaa din da, woo se Irkoy žee ka hanse ka cebe tubukey se kaj nga allaahidoo si tun. ¹⁸Haya hinka goo no kaj si tun kaj ti žeeyan nda allaahidu, a si hin ka tee Irkoy ma tun i ga. Woo ti haya kaj ga hanse k'ir biney daŋ, ir kaj zuru ka haya kul naj ka hanga naataa kaj allaahidoo zandi. ¹⁹Naataa woo ga tee ir se sanda *langara kaj ga ir biney ga hawa. Šikka sii a ra, a sinjandi ka boori. A ga huru ka koy ridowoo^z dumaa ga nongu henanantey ihenanantaa ra. ²⁰Isa n'ir jin ka huru no din hala nga m'ir faaba, nga kaj tee *sargarey juwalkey jineboro sanda hala abada Melšizedek takaa.

^w6.2 *batizeyan, Grek šenni ra, almaganaa faa ti *alwalayan*, Teegoyey 18.25; 19.3–6.

^y6.14 Šintinoo 22.16–17.

^z6.19 Sargarey 16.2.

Melšizedek man'ti kala kokoy nda sargari juwalkaw

7 ¹ Melšizedek woo man'ti kala Zalem kokoyoo, Irkoy Jerantaa *sargari juwalkaa no. Kaj Ibirahima koy kokoyey wongu ka hin ey ka kaa, Melšizedek n'a kubay ka gaara a se. ² Nga no Ibirahima na nga hayey kul *azakkaa noo a se. Maa jinaa kaj huru a ga maanaa ti «šerretaray kokoyoo», koyne mo Zalem kokoyoo no, maanaa «alaafiyaa kokoyoo». ³ Baaba sii a se, paa sii a se, a sii nda hayra. Nga zaarey sii nda šintindoo, nga hunaroo sii nda kaydoo. A ga hima nda Irkoy *Iz'arоо, a ga cindi sargari juwalkaw hala abada.

⁴ Wa guna takaa kaj nda Melšizedek ga beeri. Ibirahima, ir kaagaa n'a noo *alganiimaa azakkaa. ⁵ Lewi iz'arey ra, borey kaj duu sargari juwalyan goyoo goo nda fondo *ašariyaa ra ka jamaa almanoo azakkaa taa, maanaa ngi armey ga, ba kaj se i kul mana hun kala Ibirahima ga. ⁶ Melšizedek mana hun Lewi hayroo ga, a na Ibirahima almanoo azakkaa taa a ga. Ibirahima kaj duu allaahidey, Melšizedek gaara a se. ⁷ Ka gar kakaw sii a ra, boraat kaj ga gaara bisa boraat kaj se a ga gaara. ⁸ Ne ra, borey kaj ga almanoo azakkaa taa man'ti kala boroyaj kaj ga buu. Amma nongoo woo ra i ga seedetaray tee boraaz̄ ga kaj a ga huna. ⁹ Lewi no ma almanoo azakkaa taa. Ir ga hin ka nee kaj Lewi mo n'a kaa, zama Ibirahima n'a kaa. ¹⁰ Waatoo kaj Melšizedek koy Ibirahima kubay, a gar Lewi goo nga kaagaa hamoo ra, ba nda a mana hayandi jina.

¹¹ Nda a gar Lewi *sargari juwalkawtaraa nka tee ka timme, zama nga bande Izirayel jamaa duu ašariyaa, a si too sargari juwalkaw tana ma gorandi sanda Melšizedek takaa kaj man'ti Lewi hayroo sanda Haruna. ¹² Zama nda sargari juwalkawtaray ga barmay, adiši ašariyaa mo ga hima ka barmay. ¹³ Boraat kaj ga hayey wey ga harandi si hun kala alkabiila tana ra kaj ra boro kul mana bay ka tee goykaw sargari tonadogoo ra. ¹⁴ A ga kaaray kaj ir Koyoo mana hun kala Žuda ga kan ti alkabiila kaj ga Musa mana bay ka šelaj sargari juwalkawtaray here.

Sargari juwalkey jineboro sanda Melšizedek takaa

¹⁵ Woo ti haya kaj ga hanse ka hakiikandi kaj *sargari juwalkaw ga kaa kaj ga hima nda Melšizedek. ¹⁶ Maanaa man'ti sargari juwalkaw no kaj adamizey alaadaa k'a gorandi, amma hunari hinoo kaj si halaci k'a gorandi. ¹⁷ Seedetaraa ne kaj harandi a ga:

«Sargari juwalkaw ti ni hala abada
sanda Melšizedek takaa.»^a

¹⁸ Yaamar jinaa tuusandi, zama a sii nda gaabi, a sii nda nafaw, ¹⁹ *ašariyaa mana haya kul tee k'a timmandi, amma naata henna feeri ir se kaj ga kate ir ma man Irkoy. ²⁰ A mana teendi mo kala nda Irkoy žеeyanoo, sargari juwalkey jerey ti a bila Irkoy žеeyanoo. ²¹ Isa tee sargari juwalkaw, Irkoy ka žee k'a har. A nee a se:

«War Koyoo nka žee,
a si nimsi,
sargari juwalkaw ti ni hala abada.»^b

²² Takaa woo ra Isa na *amaanaa kaj bisa ijinaa zaa.

²³ Koyne mo ngi, iboobo tee sargari juwalkaw ka bisa, zama buuyan no m'i ganji i ma duumi *sargari juwalkawtaraa ra. ²⁴ Amma Isa ga duumi hala abada, boro tana si tee sargari juwalkaw dogoo ra. ²⁵ Woo se a ga hin ka borey kaj ga too a do ka koy Irkoy do hallasi ka timme, zama waati kul a ga huna ka Irkoy ḡaaray borey din se.

^{ž7.8} Boraat man'ti kala Melšizedek.

^{a7.17} Zabur 110.4.

^{b7.21} Zabur 110.4.

²⁶ Nga ti sargari juwalkey jineboro dumoo kaj ga ir ga too. A ga henan, a si ifutu miile, žiibi sii a ga, a ga fay ka mooru zunubantey. Irkoy n'a jer beenawey se beene.
²⁷ Nga, a si too a ma sargari kaa zaari kul sanda sargari juwalkey jineborey jerey takaa kaj kala i ma sargari kaa ngi boj zunubey se jina i ma duu ka sargari kaa koyne jamaa zunubey se. Zama waatoo kaj a na nga boj tee sargari, a man'a tee kala cee folloku. ²⁸Borey kaj alfaydawey ga kacca, ašariyaa g'i gorandi i ma tee sargari juwalkey jineboro, amma žeeyanoo šennoo kaj kaa ašariyaa dumaa ga na *Iz'arо gorandi kaj ga timme dak hala abada.

Isa ti ir sargari juwalkey jineboraa

8 ¹ Šennoo kul kaŋ ir g'a har gaaboo man'ti kala: *sargari juwalkey jineboraa woo, nga dumoo bara ir se, a goo ma goro Koy Jerantaa kokoy gorodogoo kabe gumaa ga beenaa ra. ² A goo ma goy Irkoy *hugoo ra, maanaa hukkum cimoo kaŋ ir Koyoo n'a cin, man'ti boro k'a cin.

³ Sargari juwalkey jineboro kul mana gorandi kala ka hayey kaŋ nondi nda sargari kaa. Woo maaganda se, ba ir sargari juwalkey jineboraa mo, kala a ma sargari kaa. ⁴ Nda a gar a mma bara laboo ga, a si tee ba sargari juwalkaw, zama borey goo no kaŋ ga hayey kaŋ nondi kaa ka sawa nda *ašariyaa. ⁵ Goyoo kaŋ sargari juwalkey goo m'a tee man'ti kala himakasine nda bii, hayey kaŋ ga teendi beenaa ra no i g'i guna k'i tee. Sanda Musa, waatoo kaŋ a goo ma hukkumoo cin, Irkoy n'a yaamar ka nee: «Hawgay, ma hayaā kul tee ka sawa nda fasaloo kaŋ cebandi ma ne tondi hondoo boŋ.»^c ⁶ Amma sohō goy nondi Isa se kaŋ bisa woo, zama nga ti waafakandikaa *amaana henna ra kaŋ ga goro allaahidu hennayaŋ ga kaŋ bisa amaana žeenaan waney.

⁷ Nda a gar amaana jinnaa woo nka wasa, ihinkantoo kaayanoо sii nda addalil.
⁸ Irkoy šelaŋ nga jamaa se ngi laybey ga ka nee i se:

«Nga ne, zaariyaŋ ga kaa, war Koyoo k'a har,

ay ga amaana taaga zaa

Izirayel hugoo borey nda Žuda hugoo borey se.

⁹ A si tee sanda amaanaa dumoo kaŋ huru agay nda ngi baabey game
waatoo kaŋ ay n'i dii nda kabey k'i ka fattaa Misira gandaa ra.

I mana amaanaa din dii,

woo maaganda se agay mo n'i naŋ. War Koyoo k'a har.

¹⁰ Amaanaa kaŋ ay g'a zaa Izirayel hugoo borey se
zaarey wey banda ga, war Koyoo k'a har,
ay g'ay ašariyawey daj lakkaley ra,
ay g'i hantum biney mo ga.

Ay ga tee ngi Irkoy,

i ga tee ay jamaa.

¹¹ Boro kul si yee ka nga gandaa boraa
wala nga armaa cawandi ka nee a se: «M'ir Koyoo bay!»

Zama i kul ga kaa k'ay bay,

za ikaccu hala ibeeri.

¹² Ay ga ngi goy futawey yaafa i se,
ay si yee ka hongu ngi zunubey.»^d

¹³ Kaŋ Irkoy nee «amaana taaga»^e, a nka ijinaa tee ižeena, ka gar haya kaŋ gay, a žen, a ga dere ne nda kayna.

^c8.5 Fattaroo 25.40.

^d8.8–12 Žeremi 31.31–34.

^e8.13 Sorro 8to.

Almasihu hinne ti sargaroo kaj tee ka timme

9 ¹*Amaana jinaa [mo] ra ašariyayañ goo kaj ga cebe takaa kaj nda Irkoy goyoo ga teendi nda takaa kaj Irkoy *hugoo ga tiya laboo ga. ²Hukkum cinandi, nga nongu jinaa se i ga nee nongu henanantaa, nga ra fitilla gorodogoo goo, nda taabaloo, nda takulawey kajjisandi Irkoy jine. ³Rido hinkantoo dumaa ga hukkum goo kaj se i ga nee nongu henanantey ihenanantaa. ⁴Dugu dullandidogoo kaj i n'a tee nda wura goo a ra, nda sunduku kaj kuubi ka berandi nda wura kaj ga amaanaa cebe kaj huru Irkoy nda nga jamaa game, nga ra wura kusoo goo kaj ra ḥaaahayaa kaj se i ga nee *man goo, nda Haruna goboo kaj bagu ka zay, nda tondi walhawey kaj ga amaanaa šenney hantumandi. ⁵Sundukoo, almalayka daržantey kaj se i ga nee šerib kaj i n'i tee goo daabirjoo^f boj, i ga ngi biyey k'a gum. Sohō da ir si huru šenney wey fesufesuyanoor ra.

⁶Takaa woo nda hayey soolandi, waati kul *sargari juwalkey si huru kala hukkumoo nongu jinaa ra ka ngi goyoo tee. ⁷Amma nongu hinkantoo sargari juwalkey jineboraa hinne no ma huru a ra cee folloku jiřiroo ra, woo din mo kala kuri ma bara a kone. A ma kuri sargari kaa nga boj se, a m'a kaa jamaa dereyaney se. ⁸Takaa woo nda *Hundi Henanantaa baa nga ma cebe ir se kaj nongu henanantey ihenanantaa mana feeri, kullihinne hukkum jinaa ga bara. ⁹Hukkumoo man'ti kala bii waatoo woo se, maanaa nooyaney nda sargarey si hin ka boraa kaj g'i kaa binoo tabatand Irkoy goyoo ra. ¹⁰Goyoo din si teendi de nda kala ḥaaahaya, nda hanjhaya, nda alwala dumi-dumiyan. Wey man'ti kala kabehayayañ kaj ga bara hala waatoo kaj ra Irkoy na hayey barmay.

¹¹Amma *Almasihu kaa, nga ti haya henney kaj kaa^g sargari juwalkey jineboraa. A mana bisa nda kala hukkum kaj ga beeri, a ga timme, kabe man'a tee, maanaa adujna woo kaj takandi s'a may. ¹²A mana huru nongu henanantey ihenanantaa ra nda jindaaruyañ kuri wala haw-izeyaj kuri, amma nga boj kuroo nda a huru cee folloku no din ka duu sawalyan abadante. ¹³Zama nda a gar jindaaruyañ kuri, wala yaaruyañ kuri, wala haw zan kaj i n'a ton ka boosoo say-say borey ūibey ga, ga ngi tarayheroo henanandi k'i kaarandi, ¹⁴taka foo nda Almasihu kuroo kaj Hundi abadantaa albarkaa ra na nga boj noo sanda sargari kaj ga laybu sii, si war lakkaley henanandi ka hun teegoyey ra kaj ga koy buuyan here hala war ma goy Irkoy hunantaa se?

¹⁵Woo maaganda se, Almasihu ti amaana taaga waafakandikaa. Borey kaj na hooyan tee amaana jinaa waati, a buu ngi feeriyanoor se, hala borey kaj ciyandi ma duu tubu abadantaa kaj allaahidoo zandi i se.

¹⁶Tubu-kaddaasu, waati kaj a henan kaj koyoo buu, nga no a goo nda alfayda. ¹⁷Tubu-kaddaasu sii nda alfayda kala waati kaj koyoo buu, kullihinne koyoo ga huna, a sii nda gaabi. ¹⁸Woo maaganda se amaana jinaa mo mana gorandi kala nda kuri. ¹⁹Waatako kaj Musa na *ašariyaa yaamarey kul har jamaa se affoo-foo ka ben, a na haw-izeyaj kuri, [nda jindaaruyañ kuri,] nda hari, a n'i say-say nda feeji haabu ciray zaram, nda *izopu bundu, citaaboo hunday ga nda jamaa kul ga. ²⁰A nee: «Woo ti amaanaa kuroo kaj Irkoy n'a yaamar war se.»^h ²¹Takaa din da, a na kuroo say-say hukkumoo ga nda jinawey kul kaj goo no Irkoy goyoo se. ²²A ga himandi ašariyaa ra, haya kul si henanandi nda kala kuri, nda kuri mana mun, zunubu yaafayan sii no.

^f9.5 Daabirjoo woo no ma zunubey daabu.

^g9.11 haya henney kaj kaa, hantum fooyaj ga nee haya henney kaj ga kaa.

^h9.20 Fattaroo 24.8.

Almasihu buuyanoo no ma zunubu yaafa

²³ A nka waazibi hayey kul kaŋ goo beenaa ra himakasinawey ma henanandi nda takaa woo. A nka tilasu beenaa hayey mo ma henanandi nda sargari kaŋ bisa ey.

²⁴ *Almasihu mana huru Irkoy *hugoo ra kaŋ teendi nda kabe, kaŋ ga hima nda Irkoy hugu cimoo. Beenaa zaati ra a huru, a goo ma kay Irkoy jine ir se. ²⁵ Koyne mo man'ti hala a ma duu ka nga boŋ noo sanda sargari cee booboyaŋ sanda takaa kaŋ nda *sargari juwalkey jineboraa kaŋ jiiri kul a ga huru nongu henanantaa ra nda kuri waani. ²⁶ Nda woo no, a hima ka zarabi cee booboyaŋ za adujna daauroo ga. Sohō, cee folloku no a bangay, zamaney benantaa ga, a na nga boŋ tee sargari ka zunubu tuusu. ²⁷ A dunbandi kaŋ adamize kul si buu kala cee folloku jina ciitoo ma kaa. ²⁸ Takaa din da, *Almasihu mo nondi sargari cee folloku hala a ma boro boobo zunuboo jeeja zaa. Cee hinkantoo ga a ga kaa, amma man'ti zunubu se, a mma kaa ka borey hallasi kaŋ g'a batu nda cahāyan.

10 ¹*Ašariyya man'ti kala haya henney kaj goo kaa biyoo, man'ti nga hunday ti hayey din. Abada a si hin ka borey tee boroyaŋ kaj tee ka timme kaj ga man Irkoy nda sargariyaŋ kaj si ben kaj i g'i kaa jiiri kul. ²Nda man'ti woo, borey kaj ga Irkoy gana nda takaa woo mma henan cee folloku ngi zunubey ra, i si zunubu maate ngi ga, i si sargari kaa koyne. ³Amma sargarey wey kul kaayanoo mm'i hongandi jiiri kul ngi zunubey. ⁴Zama yaaru kuri nda jindaaru kuri si hin ka zunubu kaa.

⁵Woo maaganda se waatoo kaj *Almasihu kaa adujna ra, a nee Irkoy se:

«N'si baa sargari, n'si baa nooyan,

gaaham no ni daj ay ga.

⁶*Sargari kukurantey wala *zunubu sargarey si kan ma ne.

⁷Ay nee:

«Nga ne, agay ne ma kaa ka ni ibaayoo tee, ay Koyoo,
sanda takaa kaj nda a hantumandi ay ga *Citaabu kunkunantaa ra...»ⁱ

⁸A nka jin ka nee:

«N'si baa sargari, nda nooyan, nda sargari kukurante, nda zunubu sargari,
i mana kan ma ne.»

Ba kaj se hayayaŋ no kaj ga nondi ka sawa nda ašariyya. ⁹A nee koyne:

«Nga ne, agay ne ma kaa ka ni ibaayoo tee.»

A ga sargari jinaa tuusu ka ihinkantoo gorandi. ¹⁰Irkoy ibaayoo woo albarkaa ra ir jisandi jere ga Irkoy se, zama Isa *Almasihu na nga kunturoo noo a ma tee sargaricee folloku.

¹¹*Sargari juwalkaw kul mma kay zaari kul ka nga goyoo tee. Cee boobo haya follokey no a g'i noo sargari kaj abada i si hin ka zunubu kaa. ¹²Amma Almasihu na sargari folloku kaa kaj ga zunubu yaafa, woo banda ga, a goro Irkoy kabe gumaa ga hala abada. ¹³Sohō a ga batu hala waati kaj ra a na nga iberey tee nga ceejisidogoo. ¹⁴Zama sargari folloku albarkaa ra a na borey tee timmanteyan hala abada kaj ga yeetandi jere ga Irkoy se.

¹⁵*Hundi Henanantaa mo na nga seedetaraa tee ir se. Zama waatoo kaj a nee:

¹⁶«*Amaanaa kaj ay g'a zaa i se

zaarey wey banda ga», war Koyoo k'a har,

«ay g'ay ašariyawey daj biney ra,

ay g'i hantum lakkaley ra»,»

¹⁷a nee koyne: «Ay si yee ka honga ngi zunubey nda ngi teegoy futawey.»^k

¹⁸Nong kaj ra yaafayan teendi, sargari si yee ka hun zunubu se.

Ir ma man Irkoy

¹⁹Woo se, ag'armey, ir goo nda fondo nda naanay ka huru nongu henanantaa ra Isa kuroo albarkaa ra. ²⁰A na fondo taaga hunante feeri ir se kaj ga bisa nda hukkumoo ridowoo, maanaa nga gaahamoo. ²¹Ir goo nda *sargari juwalkaw beeri kaj gorandi Irkoy *hugoo bonj. ²²Ir ma man Irkoy nda bine kaaray nda naanay timmante, ir ma duu bineyaj kaj henan ka mooru ifutu kaj ir bay ir lakkaley ra kaj ir n'a tee nda gaaham kaj jumay nda hari henanante. ²³Ir ma gaabandi ka gaabu ir naataa haryanoo ga bila binehunay, zama boraan kaj na allaahidoo zaa ga laadir. ²⁴Ir ma cere hawgay ka cere gaabandi baji nda teegoy henna ga. ²⁵Ir mas'ir margaroo naaj sanda takaa kaj nda boro fooyaj ga doona k'a tee. Ir ma cere bine danj, waaniwaani war ga dii ciitoo zaaroo ga baa ka too.

ⁱ10.5–7 Zabur 40.7–9.

^j10.12 Amma Almasihu na sargari folloku kaa kaj ga zunubu yaafa, woo banda ga, a goro Irkoy kabe gumaa ga hala abada, Grek šenni ra, almaganaa faa ti Amma Almasihu na sargari folloku kaa zunubey se hala abada, woo banda ga, a goro Irkoy kabe gumaa ga.

^k10.16–17 Žeremi 31.33–34.

²⁶Nda ir ga muray ka cindi ka zunubu tee, ka gar ir duu cimoo bayraa, sargari sii no koyné kaj ga zunubu yaafa. ²⁷Amma haya sii no kala ciito batuyanoo kaj ga boro hunburandi nda nuune futaa kaj ga iberey gon. ²⁸Boro kaj na Musa *ašariyaa yankar, bila hinnari a ga wiiyandi seede hinka wala ihinza šennoo ga. ²⁹De war ga hongu macin ti zukandoo kaj nda boraa ga hima kaj na Irkoy *Iz'aroo kaynandi, ka *amaanaa kuroo kaj n'a henanandi tee yaada, ka Irkoy *Hundi tamallantaa wow? ³⁰Zama ir ga boraa bay kaj nee: «Agay no ma boro zukandi, agay no ma boro bana.»^l A nee mo: «War Koyoo ga nga jamaa ciiti.»^m ³¹Almasiiba ti boro ma kaj Irkoy hunantaa kaboo ra!

³²Wa hongu war zaari jinawey, war lakkaley feeriyanoo banda ga, war na wongu šenda hotta tangam, ³³kaj cee fooyaŋ i na war wow ka war kabekunafutay borey jine wala mo war tee affoo borey bande kaj i g'i tee takaa woo. ³⁴War zarabi kasa-izey bandeⁿ, war yadda nda jaali i ma war almanoo taa war kone, zama war ga bay kaj war goo nda alman henna duumante. ³⁵War masi war naanayyanoo fur, a goo nda sufuray beeri. ³⁶War ga too mujneyan ga hala war ma duu ka Irkoy ibaayoo tee ka duu allaahidoo kaj a n'a zaa. ³⁷Zama *Citaaboo nee:

«Ne nda kayna, nda cahāyan,
boraa kaj ga hima ka kaa ga kaa,
a si gay.

³⁸Ay boro šerrantaa si huna kala nda naanaa albarkaa^o.

Amma nda a yee nda banda, ay binoo si bag'a.»^p ³⁹Amma ir, ir sii borey ra kaj ga yee banda ka halaci. Ir sii kala borey ra kaj ga naanay ka ngi hundey hallasi.

^l10.30 Alhukumoo 32.35.

^m10.30 Alhukumoo 32.36.

ⁿ10.34 War zarabi kasa-izey bande, Grek šenni ra, almaganaa faa ti *War na hinnari cebe kasa-izey se*.

^p10.38 Ay boro šerrantaa si huna kala nda naanaa albarkaa, Grek šenni ra, almaganaa faa ti *Ay boraa kaj naanay n'a tee boro šerrante, ga huna*.

^q10.38 Habaku 2.3–4.

Ir Izirayel hayragey naanayyanoo

11 ¹Naanayyan man'ti kala ma hakiika kaj naataa kaj ni duu a šikka sii a ra, hayey kaj n'si dii ey ti cimi. ²Nga no ka kate Irkoy ma seedetaray henna har ir hayragey ga.

³Naanayyan ka kate ir ma faham kaj Irkoy meešennoo ka adujna daaru, taka kaj ra hayey kaj ir ga dii ey mana hun kala hayey ra kaj moo si dii ey.

⁴Naanayyan ka kate Habilma sargari kaa Irkoy maajnoo ga kaj baa Kabilia wanoo. Naanayyanoo woo se seedetaray teendi a ga kaj boro šerrante no. Irkoy na seedetaray tee nga nooyaney ga. Woo maaganda se, ba kaj a buu, a ga šelanj.

⁵Naanayyan ka kate Henok ma zandi bila nda a ma dii buuyan. Boro kul mana dii a koyne, zama Irkoy k'a zaa. Za a mana zandi, a duu seedetaray kaj nee boro no kaj kan Irkoy se. ⁶Bila naanayyan boro si hin ka kan Irkoy se. Boro kaj man Irkoy, kala a ma naanay kaj Irkoy ga bara, de mo a ga borey bana kaj g'a ceeći.

⁷Naanayyan ka kate Nuhu ma sunduku beeri tee k'a tee harihi waatoo kaj Irkoy na hayayañ cebe a se kaj boro si dii ey. Irkoy hunburay ra a n'a tee ka nga hugoo borey hallasi. Nga naanayyanoo cebe kaj adujna borey, boro laalayañ no, nga naanayyanoo sabbu se a diyandi boro šerrante.

⁸Naanayyan ka kate Ibirahima ma tuuru Irkoy ciayanoo se ka koy nongu ra kaj a ga hima k'a tubu. A koy bila nda a ma bay nongoo kaj ra nga ga koy. ⁹Naanayyan ka kate a ma koy goro gandaa ra kaj allaahidoo zandi a se. A goro hukkumyaj cire. Isiyaka nda Yakuba kaj na allaahidoo follokaa tubu Irkoy do mo goro hukkumyaj cire. ¹⁰A na koyraa batu kaj goo kaa kaj goo nda asaasu henna, Irkoy ti boraa kaj ga takaa kaj nda a ga cina žeeri, nga ti cinakaa mo.

¹¹Naanayyan ka kate Sarata mo, ba kaj se woy gun no, ba kaj se nga jiirey boobo, a hin ka ize day adujna ra, zama boraa kaj na allaahidoo zaa, a n'a dii laadirante. ¹²Woo maaganda se aru folloku kaj a ga hima nda gaahamoo buu na jama hay kaj ga boobo sanda beenaa handarawey, sanda labutaasi gurunbey kaj goo teekoo mijnoo ga kaj hinnaa si hin ka kabandi.

¹³Borey wey kul mana buu kala naanayyan ra, i mana duu hayey kaj allaahidey zandi i se, amma i n'i honnay nongu mooro ra, i n'i foo. I yadda kaaray kaj ngi man'ti kala yawyañ nda naarukawayaj laboo ga. ¹⁴Borey kaj ga šelanj nda takaa woo, ga cebe kaaray kaj ganda tana no ngi g'a ceeći. ¹⁵Koyne mo nda a gar i nka faaji gandaa se kaj ra i fatta, i duu fondo ka yee. ¹⁶Amma sohō i ga ganda ceeći kaj baa woo din, maanaa beenaa wanoo. Woo maaganda se Irkoy si haw nga ma ciyandi nda ngi Irkoy, zama a na koyra hanse i se.

¹⁷Naanayyan ka kate, waatoo kaj Ibirahima siyandi, a na Isiyaka tee sargari. A na nga iz'aru follokaa tee sargari, nga kaj allaahidoo zandi a se. ¹⁸Irkoy bay ka bayrandi a se kee: «Isiyaka no ma duu ma ne hayyan kaj ra ni maajnoo si dere.»^P ¹⁹Ibirahima laasaabu ka dii kaj ba bukaw, Irkoy ga hin k'a tunandi. Woo maaganda se izoo yee a ga sanda haya kaj tun bukawey game.

²⁰Naanayyan ka kate Isiyaka ma gaara Yakuba nda Eso se hayayañ kaj ga kaa ga.

²¹Naanayyan ka kate Yakuba, waatoo kaj a goo buuyan mee ga, a gaara Isufi iz'arey se nda affoo-foo. A dibi nga bundoo mijnoo ga ka sujudu.

^{011.11} Naanayyan ka kate Sarata mo, ba kaj se woy gun no, ba kaj se nga jiirey boobo, a hin ka ize day adujna ra, zama boraa kaj na allaahidoo zaa, a n'a dii laadirante, Grek šenni ra, almaganaa faa ti Naanayyan ka kate mo Ibirahima nda Sarata, ba kaj se woy gun no, ba kaj Ibirahima jiirey boobo, a hin ka ize day adujna ra, zama boraa kaj na allaahidoo zaa, Ibirahima n'a dii laadirante.

^{P11.18} Šintinoo 21.12.

²²Naanayyan ka kate, waatoo kaj Isufi buuyanoo man, a šelaj Izirayel borey fattayanoo ga Misira ra. A na yaamar noo nga birey here.

²³Naanayyan ka kate, waatoo kaj Musa hayandi, nga hayragey m'a tugu handu hinza, zama i dii kaj zankaa ga boori, de i mana hunbur kokoyoo yaamaroo.

²⁴Naanayyan ka kate, waatoo kaj Musa beeri, a wanji nga ma ciyandi Firawuuna ize woyoo iz'aroo. ²⁵A suuba nga ma žilla Irkoy jamaa bande nda nga ma maakaani waati kayna zunubu ra. ²⁶A dii kaj kaynandoo kaj i n'a tee *Almasihu se goo nda gomni beeri ka bisa Misira almanoo, zama a si dii kala sufuraa.

²⁷Naanayyan ka kate a ma hun Misira bila nda a ma hunbur kokoyoo futuyanoo. A gaabandi sanda boro kaj ga dii boraal kaj si diyandi. ²⁸Naanayyan ka kate a ma *Borcintaraa jingaroo tee ka kuri danyanoo tee hala halacikaa masi too Izirayel gunde jinawey do.

²⁹Naanayyan ka kate i ma teeko Hari Ciraa dunbu ka bisa sanda labu koga, ka gar Misira borey kaj nee ngi g'a tee, i yoole.

³⁰Naanayyan ka kate Žeriko cetewey ma kaj waatoo kaj i n'i kuubi jirbi iyye.

³¹Naanayyan ka kate woykuuroo Rahab mana halaci borey kaj si hañajer Irkoy se bande, zama a nka monnokey yawzunbay nda alaaifiya.

³²Macin no ay ga nee koyne, zama ay si duu ay boj ka šelaj Žedewoŋ ga, nda Barak, nda Samson, nda Žefte, nda Dawda, nda Samiyel, nda annabey. ³³Ngi kaj naanayyanoo ka kate i ma hin laamawey, i laama nda šerretaray, i duu allaahidey hayey, i na ganjihaylawey mijney daabu, ³⁴i na nuunaa gaaboo wii, i hallasi takubaa ra. Ngi yalaafuyanoo ra i duu gaabi, i duu hinay wongoo ra, i na wongu-ize waaney gaaray. ³⁵Woyyan kaj borey buu, borey tun ka nondi i se, affooyan gurzugay, zama i mana yadda ka Irkoy yankar hala i ma ngi feeri, amma i baa ngi ma duu tunyan henna. ³⁶Affooyan mo i n'i sii k'i kašikaši, k'i barzu, k'i haw k'i dan kasu. ³⁷I n'i warra nda tondi k'i wii, i n'i dunbu nda cendi, i n'i wii nda takuba, i mana hunu nongu foo, i bankaaray nda feeji kuuru nda hancin kuuru, i tilasu, i n'i zarabi, i n'i žilla. ³⁸Ngi kaj naanay, adujna si hima nda ngi dumey, i dere saajey nda tondi hondey ra, nda tondi giusey ra, nda laboo giusey ra.

³⁹Borey wey kul, seedetaray henna harandi ngi naanayyanoo ga, woo kul, i mana duu hayaa kaj allaahidoo zandi i se. ⁴⁰Zama Irkoy na haya kayandi ir se kaj ga hanse ka hennay, hala i masi tee timmante bila ir.

Baabaa Irkoy ga nga izey aladabu

12¹ Woo se ir mo, zama seede jamaa woo g'ir kuubi k'ir bere, ir ma jeeje kul nda zunubu kaŋ ga cahā k'ir daabu fur, ir ma zuraa zuru kaŋ goo ir jine nda mujneyan. ² Ir m'ir mojey kanji Isa ga kaŋ ti naanayyan koyoo, nga ti timmandikaa. Jaaloo kaŋ g'a batu maaganda se, a yadda ka buu *kanjandibundoo ga, a mana haawoo guna kaŋ goo a ra, a goo ma goro Irkoy kokoy gorodogoo kabe gumaa ga.

³ Wa hongu boraat kaŋ na zunubantey kakawey muje hala war masi naŋ war ma fara, war binay masi duu ka hun. ⁴ War zunuboo wonguyanoor ra, war mana gurgay jina hala nongu kaŋ ga i ma war kurey mun. ⁵ War nka dirna hoyraa kaŋ ga šelaŋ war se sanda iz'aruyaŋ, a nee:

«Ay iz'aroo, mas'ir Koyoo aladaboo kaynandi kaŋ a g'a tee ma ne.

De mo ni binoo masi hun nda a ga ni layboo cebe.

⁶ Zama boraat kaŋ ir Koyoo ga bag'a no a g'a aladabu.

Boraat kaŋ a g'a dii nga izoo no a g'a gooji.»^r

⁷ Wa gurzugay muje, nga nda war ga aladabu. Irkoy mma war dii nga iz'arey. May ti izoo kaŋ baaboo si aladabu? ⁸ Amma nda war si duu aladaboo kaŋ borey kul ga duu a, war man'ti kala taray izeyaŋ, war man'ti nga izey. ⁹ Koyne mo adujna ra ir duu baabayaj kaŋ n'ir aladabu, ir n'i beerandi. Ir s'ir boŋ yeeti ganda hundey Baabaa se ka duu hunayan wala? ¹⁰ Cimi no, i s'ir borey aladabu kala waati kayna se ka sawa nda woo kaŋ ga kan i se, amma nga, a s'ir aladabu kala ir nafaa se ka duu nga henanyanoo ra. ¹¹ Ka gar aladabuyan kul, dogoo din da a si hima nda jaali haya, binemarayyan no. Amma waati banda ga, boraat kaŋ duu a, ga duu nga gomney kaŋ ti alaafiya nda šerretaray.

Hoyrayyaŋ nda yaamaryaj

¹² Woo maaganda se «wa war kabey kaŋ fara šerre ka boori nda war kanjey kaŋ ga jijiri.»^s ¹³ «Wa fondo šerranteyaj tee war cewey se»^s hala woo kaŋ ga sinbar masi golbi, amma a ma duu baani.

¹⁴ Wa ceeći alaafiya ma bara war nda borey kul game, nda henanyan, bila henanyan boro kul si dii ir Koyoo. ¹⁵ Wa hawgay boro kul masi Irkoy *anneema yala. Boro kul masi naŋ dooray ma zay nga binoo ra ka boro boobo ūibandi. ¹⁶ Woy nda aru izefututaray teekawyaj masi bara war game, haya henanante kaynandikaw masi bara war game, sanda Eso kaŋ na nga izejinawtaraa neere ḥaayan de se. ¹⁷ War ga bay kaŋ woo din banda ga, kaŋ a baa nga ma duu gaararoo, i wanji a ga. A mana duu taka kul kaŋ nda nga ga takaa barmay, ba kaŋ a n'a ceeći nda hēeni.

¹⁸ War mana too tondi hondoot do kaŋ ga boro ga hin ka tuku, war mana too nuunaa kaŋ ga dii do, war mana too kubaa do, war mana too kubay beeroo do, war mana too hewkuroo do, ¹⁹ war mana maa laati beeroo jindoo, war mana maa boro jinde. Borey kaŋ maa jindoo nee jindoo masi yee ka šelaŋ ngi se koyne. ²⁰ Zama i mana hin ka yaamaroo muje kaŋ nee: «Ba nda adabba ka tuku tondi hondoo ga, i g'a warra nda tondi k'a wii.»^u ²¹ Hayaa kaŋ i dii a hanse k'i hunburandi hala nongu kaŋ ra Musa nee: «Ay hanse ka hunbur hala ya mma jijiri.»^w

²² Amma war too *Siyon tondi hondoo do nda Irkoy hunantaa koyraa kaŋ ti ūerizalem kaŋ goo beenaa ra, nda almalayka zenber woyyan kaŋ ti jingaroo

^r12.6 Yaasawey 3.11–12.

^s12.12 Ezayi 35.3.

^š12.13 Yaasawey 4.26.

^t12.18 Sinay tondi hondoo no.

^u12.20 Fattarao 19.12.

^w12.21 Alhukumoo 9.19.

hoorawey margaroo,²³ nda gunde jinayan margaroo kañyañ hantumandi beenaa ra, nda Irkoy kañ ti borey kul citikaa, nda boro šerrantey hundey kañ Irkoy n'i tee boro timmanteyan.²⁴ War too Isa do kañ ti *amaana taaga waafakandikaa, nda kuroo ga kañ sayandi kañ ga šelaj ka bisa Habila wano.

²⁵ Wa hawgay war masi wanji boraa ga kañ ga šelaj. Zama nda borey din kañ wanji boraa ga kañ ga šelaj laboo ga mana hallasi, taka foo nda ir ga hin ka hallasi nda ir na banda bere boraa se kañ šennoo hun beenaa ra?²⁶ Nga kañ jindoo ga laboo jijirandi, amma sohō a na allaahidu zaa ka nee: «Man'ti laboo hinne no ay ga yee koyne k'a jijirandi, ay ga beenaa mo jijirandi.»^{y 27} «Yee koyne» woo kañ harandi ka bisa ga cebe kañ hayey kañ goy adujna takaroo ga, ga jijiri hala hayey kañ si jijiri ma cindi.

²⁸ Zama ir ga hima ka duu laama kañ si tun, ir ma Irkoy anneemaa dii henna kañ nda ir ga goy a se nda taka kañ ga kan a se, nda beeray nda hunburay.²⁹ Zama ir «Irkoy man'ti kala nuune beeri»^z.

---

^y12.26 Aže 2.6.

^z12.29 Alhukumoo 4.24.

Takaa kaj ra boro ga kan Irkoy se

13 ¹Wa koy jine armataray baji ra. ²War masi dirja yaw zumandiyan, nga ka kate boro fooyaj ma almalaykayaŋ zumandi bila nda i ma bay. ³Wa hongu kasa-izey sanda war mma bara i bande kasaa ra. Wa hongu borey kaj i g'i žilla, zama war mo, gaaham goo war se.

⁴Borey kul ma hijay beerandi, kurje nda wande ma laadir, zama woy nda aru izefututaray teekey nda zinateerey, Irkoy g'i ciiti.

⁵Nooru baji masi war gongu, war ma wasa nda woo kaj goo war kone, zama ir Koyoo hunday nee: «Ay si ni naj abada, ay si ni fur abada.»^ž ⁶Woo se ir ga hin ka nee nda naanay:

«Ay Koyoo ti ay faabakaa,
ay si hunbur,
macin no boro ga hin k'a tee ya ne?»^a

⁷Wa hongu war jineborey kaj na Irkoy meešennoo har war se, wa ngi dira takaa guna ngi hunaroo benantaa ga, wa ngi naanayyanoo denden. ⁸Isa *Almasihu follokaa no bi, nga no hō, nga no hala abada. ⁹War masi naj cawandiyen dumidumiyan nda cawandiyen waaniyaj ma war lakkaley bere, zama a ga boori Irkoy ma ngi *anneemaa ka boro binoo tabatandi, man'ti ḥaayaŋyaj ašariyaa kaj mana bay ka borey nafa kaj ga dira nda ey k'a tee.

¹⁰Ir goo nda sargari tonadoo kaj *sargari juwalkey kaj ga goy Irkoy hukkumoo ra sii nda fondo ka hayaa ḥaa kaj ga sargandi. ¹¹Adabbawey kaj *sargari juwalkey jineboraa ga ngi kurey ka koy nongu henanantaa ra zunubu tuusuyanoo se kunturey si tonandi kala jamaa kaloo se taray.^b ¹²Woo se Isa mo, hala nga ma duu ka jamaa henanandi nda nga boj kuroo, a zarabi koyraa mijnoo se banda. ¹³Adiši ir ma fatta ka koy a do jamaa kaloo se taray, ir ma kaynandoo zaa sanda nga. ¹⁴Zama ne ra koyra kaj ga duumi sii no, woo kaj goo kaa no ir g'a batu. ¹⁵[Adiši] ir masi fay nda ka saabuyan sargari kaa Irkoy maapoo ga Isa Almasihu albarkaa ra, maanaa nga maapoo saabuyanoo ma bara ir mijney ra. ¹⁶War masi dirja ihenna teeyan, war ma cere faaba nda war almanoo, zama sargarey wey dumey no ma kan Irkoy se.

¹⁷Wa haŋajer war jineborey se, war ma war boj yeeti ganda i se, zama ngi no ma war hundey lakkal, Irkoy ga kaa k'i hāa. Wa woo tee hala i ma war juwal nda ḥaaliyan bila taabi kaj sii nda war se nafaw.

¹⁸Wa Irkoy ḥaaray ir se, ir ga naanay ka bay kaj ir biney ga boori, ir ga baa ir ma dira nda fondaaya kaa here. ¹⁹Ay g'a šendandi war ga war m'a tee hala ya caħā ka yee war ga.

Saabuyan

²⁰Irkoy kaj ti Alaafiyakoyoo kaj na feeji kurkaw beeroo, ir Koyoo Isa tunandi ka hun bukawey ra *amaana abadantaa kuroo albarkaa ra, ²¹ma war tee timmanteyaj ka teegoy henna dumi kul tee nga ibaayoo se. A ma haya tee ir ra kaj ga kan a se Isa *Almasihu albarkaa ra kaj darža ma bara a ga abada [hala abada]! Amin.

Fooyan kokorantaa

²²Ag'armey, ay g'a wiri war ga, war ma hoyraa šennoo woo dii, zama haya kayna de no ay n'a hantum war se. ²³War ma bay kaj ir armaa Timote tajandi. Nda a kaa tanba, agay nda a ga koy dii war. ²⁴Wa war jineborey kul foo, nda Irkoy boro

^ž13.5 Alhukumoo 31.6, 8; Žozuwe 1.5.

^a13.6 Zabur 118.6.

^b13.10-11 Sargarey 16.27.

henanantey kul. Ir armey kan goo Itali gandaa ra ga war foo. ²⁵ Irkoy *anneemaa ma bara war kul bande.